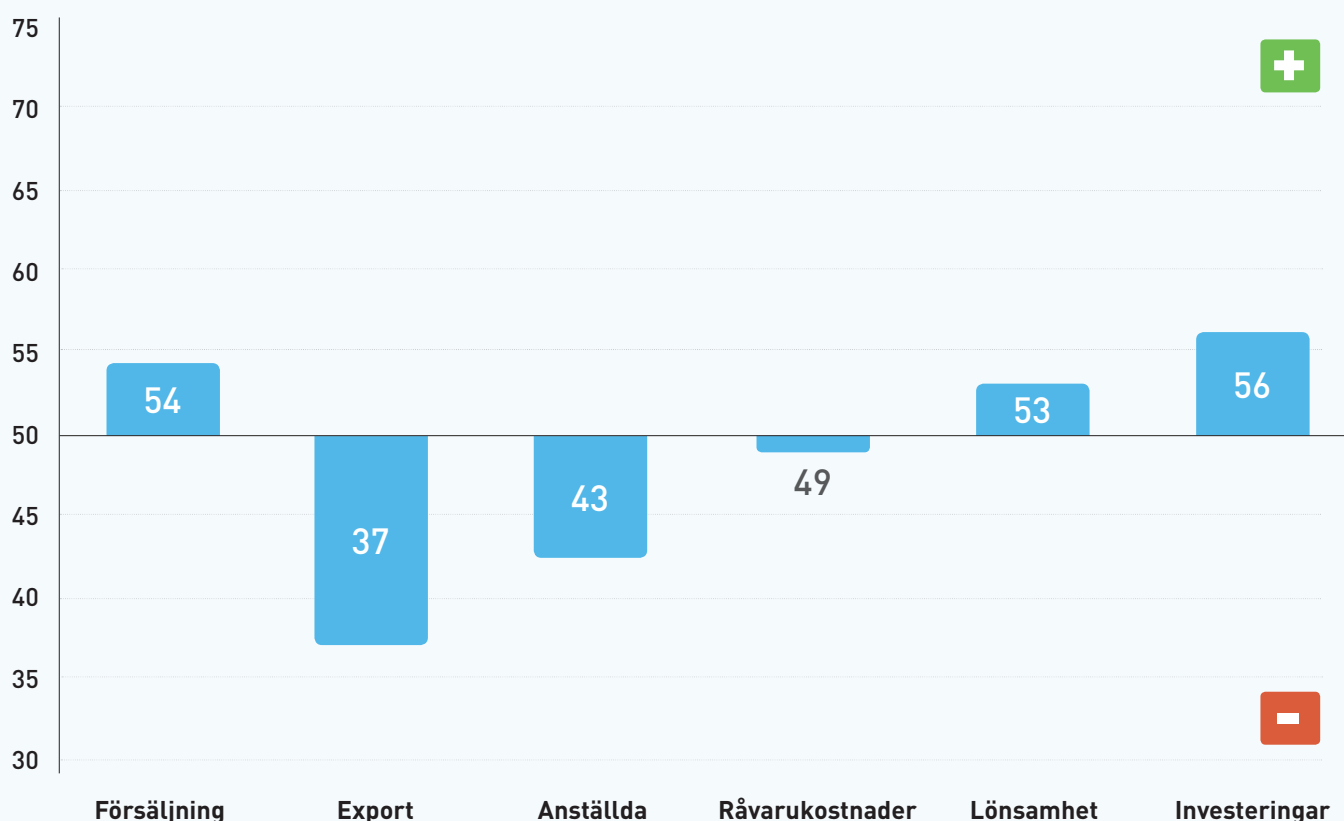

LIVSMEDELSFÖRETAGENS SEPTEMBER 2015 KONJUNKTURBREV

LIVSMEDELSFÖRETAGENS KONJUNKTURBAROMETER. UTFALL ANDRA KVARTALET 2015.

Index 50 markerar oförändrad nivå jämfört med motsvarande period året innan. Källa: Livsmedelsföretagen

EKOLOGISKT SLÅR I TAKET

I konjunktürhänseende var inte andra kvartalet något att jubla över för svensk livsmedelsindustri. Livsmedelsexporten uppvisade den svagaste utvecklingen i konjunkturbarometerns historia. På den ekologiska fronten råder dock fortsatt högttryck. Åtta av tio företag siktar på att bredda sitt ekologiska sortiment, men nästan lika många svarar att det är konstant eller periodvis brist på ekologiska råvaror till produktionen. Detta bromsar tillväxten. Ett ljus i det begynnande höstmörkret är att många företag ser potential att förbättra produktiviteten de närmaste åren, genom investeringar i bland annat ökad automation. Mot bakgrund av att branschen tappat rejält i produktivitet under senaste åren är det ett välkommet besked.

Det var förväntat att andra kvartalet inte skulle kunna upprepa första kvartalets relativt starka utveckling, med tanke på att den så viktiga påskförsäljningen inföll då. Kalendereffekten är en delförklaring till den svaga utveck-

lingen på hemmamarknaden. Exporten utvecklades dock klart under förväntan. Livsmedelsföretagens indextal på 37, är det lägsta värdet sedan barometern lanserades för sex år sedan, och indikerar ett volymtapp. Att exporten minskar

är relativt ovanligt, snarare har livsmedelsindustrin varit bortskämd med ständiga och ganska stora ökningstal under en lång period. Den förädlade svenska livsmedelsexporten (exklusive transithandeln av norsk fisk) har vuxit i genomsnitt sju procent per år sedan 1998.

Enligt SCB var exporttillväxten blygsamma 2,5 procent under första halvåret 2015. Under det andra kvartalet föll den med 1,5 procent i värde. Livsmedelsföretagens index mäter volymförändringen. Några av de enskilda produktgrupper som enligt SCB:s exportstatistik drar ner branschsnittet under perioden är exporten av mjölk- och margarinprodukter. Mjölken tappade stort på de åtta största mottagarländerna. Till en del kan det minskade exportvärdet för mjölkprodukter förklaras av prissänkningar. Enligt PPI (producentprisindex) föll priserna med drygt fem procent under kvartalet, men det kan inte förklara hela tappet. På exportutvecklingens plussida märks fortsatta framgångar för svensk dryckesexport: sprit-, öl- och ciderdrycker, men även alkoholfria alternativ, svenskt snus, liksom kaffe och chokladprodukter skördade exportframgångar under kvartalet.

EKOLOGISKT LIDER AV VÄXTVÄRK

Konsumenternas sug efter ekologiska alternativ visar inga tecken på att mattas av. ICA, exempelvis, rapporterar om en försäljningsökning på över 50 procent under första halvåret i år. Livsmedelsindustrin i Sverige har en produktion av ekologiska produkter som ligger över volymgenomsnittet i dagligvaruhandeln. Med den omvittnat snabba efterfrågeökningen på ekologiska produkter inom svensk dagligvaruhandel under det senaste året är det dock uppenbart att svenska livsmedelsproducenter fått allt svårare att hålla jämn takt. Till skillnad från hur situationen såg ut för bara ett år sedan, då vi ställde samma fråga,

BILD 1. HAR TILLGÅNGEN PÅ EKOLOGISK RÅVARA VERKAT BEGRÄNSANDE PÅ ERT FÖRETAGS MÖJLIGHETER ATT HÅLLA JÄMN TAKT MED EN ÖKAD EFTERFRÅGAN I KONSUMENTLEDET?

Källa: Livsmedelsföretagen

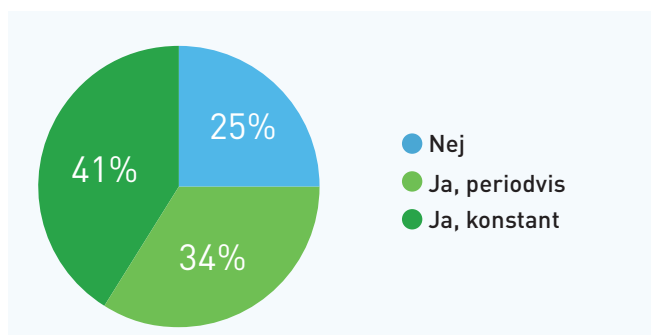
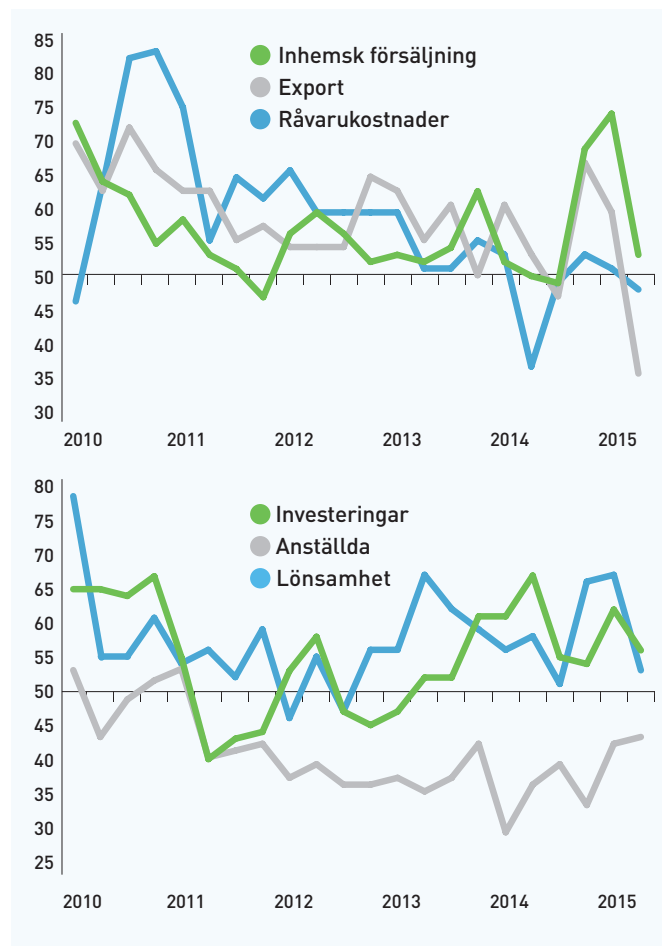

BILD 2-3. TIDSSERIE 2010-2015 ÖVER LIVSMEDELSFÖRETAGENS KONJUNKTUR-INDIKATORER FÖR SVENSK LIVSMEDELS-PRODUKTION. INDEXVÄRDE 50 INDIKERAR OFÖRÄNDRAD UTVECKLING, ÅRSTAKT.

Källa: Livsmedelsföretagen

visar det sig nu att tillgången på ekologisk råvara verkar hämmande på tillväxten av de ekologiska sortimentet hos många livsmedelsproducenter. Hela 75 procent av företagen med produktion av ekologiska livsmedel, pekar på säsongvis eller permanent brist på ekologisk råvara.

Trots detta är lönsamheten inom produktion av ekologiska produkter mer eller mindre lika hög som för de konventionella produkterna. Ett utbud som ligger under efterfrågan skall enligt skolboken pressa upp priserna (och rimligtvis lönsamheten). I praktiken råder dock andra lagar. Att ekologiska alternativ är dyrare i handeln har strängt taget enbart att göra med att råvaruframställningen är dyrare än den konventionella produktionen, utöver det faktum att begränsade volymer inom förädlingsledet drar upp de relativa produktionskostnaderna för segmentet. Lönsamheten på ekologiska produkter i producentledet är nämligen för

de allra flesta företag varken bättre eller sämre än det konventionella erbjudandet.

Intresset för ekologiskt kommer inte att avta inom överskådlig tid, åtminstone inte om livsmedelsproducenterna spår rätt. Så gott som alla medlemsföretag räknar med en efterfrågeökning i varierande styrka. Som direkt respons på denna prognos har 82 procent av företagen ambitionen att bredda sina ekologiska erbjudanden framöver. Mer än vart tionde företag (12 procent) som idag producerar ekologiska livsmedel går så långt som att planera för en total övergång till ekologiskt. Om det går att hitta tillräckligt med råvaror vill säga.

FORTSATT EFFEKTIVISERINGSARBETE

Förbättrad konkurrenskraft är en grundförutsättning för att livsmedelsindustrin skall kunna växa i Sverige de kommande åren. En hög konkurrenskraft vilar till stor del på en kostnads-effektiv produktionsapparat. För livsmedelsföretagen, exkluderat de rent hantverksinriktade företagen, handlar det till stor del om att minska den manuella hanteringen i så stor utsträckning som möjligt. Produktionsförloppet inom tillverkningen av förädlade livsmedel består till en knapp tredjedel av manuell hantering och drygt två tredjedelar av maskinell hantering, enligt konjunkturenkäten. Variationerna mellan företagen är dock stora.

Samtidigt som den maskinella andelen av produktionen genomsnittligt framstår som relativt hög ser företagen fortsatta möjligheter på detta område. 82 procent tror på en ökad produktivitet de närmaste åren. Det möjliggörs enligt företagen till stor del genom investeringar i ökad automation (60 procent) eller i andra investeringar i produktionsutrustning (60 procent). Industrirobotar står för en viktig del i den ökade automatiseringen inom svensk livsmedelsindustri. Cirka 90 procent av företagen (omsättningsviktat) i konjunkturenkäten har industrirobotar i sin produktion idag och flertalet företag planerar för ytterligare robotar framöver.

Baksidan av ökad automatisering är ofta ett minskat personalbehov, vilket 60 procent av företagen ser framför sig de kommande åren. Samtidigt finns det inte mycket att välja på för svenska livsmedelsproducenter i den tuffa miljö de verkar i. Med en av Europas absolut högsta personalkostnader, på en relativt liten hemmamarknad och därmed mindre skalfördelar än på kontinenten, och högst påtaglig importkonkurrens (50 procent i dagligvaruledet) är ökad produktivitet en överlevnadsfråga. Tolkar man den officiella statistiken (SCB:s NR-data) över svensk livsmedelsindustri är trenden avseende produktivitet och förädlingsvärde i utförlöpa sedan ett antal år tillbaka (negativ produktivitet under tre av de senaste fyra åren). Riktigt så illa som den offentliga statistiken ger vid handen upplever inte företagen själv situationen, men det

TABELL 1. HUR SKALL ÖKAD PRODUKTIVITET UPPNÅS DE KOMMANDE ÅREN? FLERA SVAR MÖJLIGA.

Källa: Livsmedelsföretagen

Personalneddragningar	59%
Investeringar i automation	60%
Andra produktionsinvesteringar	62%
Ökade volymer med oförändrad personalstyrka	25%
Högre förädlingsgrad	13%

råder inget tvivel om att det inte går att vila på hanen, och hoppas på underverk. Svensk livsmedelsindustri måste, precis som företagen beskriver, fortsätta arbeta med effektivisering av produktionen, tillsammans med ökade satsningar på FoU, för att kunna säkra en framtida svensk livsmedelsproduktion.

FRUKTPRISER BOOMAR

Matpriserna är en fråga som intresserar den breda allmänheten lika mycket som i snävare kretsar som Riksbanken. Allmänhetens intresse, åtminstone såsom det återspeglas i media, verkar inte avta i takt med att utgifterna för mat tar en allt mindre andel av hushållskassan i anspråk. Under 2015 bedömer Livsmedelsföretagen att den kommer att hamna strax över 10 procent av det genomsnittliga hushållets disponibla inkomst, vilket är historiskt lågt.

Riksbanken som för närvarande gör allt som står i sin makt för att elda på den svenska inflationen, hade säkert önskat att prisutvecklingen på livsmedel agerade taktpinne för resten av ekonomin. Livsmedelsinflationen, som i juli månad noterade en ökning i årstakt med 2,1 procent, eller i maj med 2,9 procent, har en relativt stor påverkan på KPI med en viktning på cirka 13 procent. Om man dissekerar livsmedelskorgen till dess olika beståndsdelar visar det sig att det är de oförädlade undergrupperna, som frukt och grönt, som har dragit upp prisutvecklingen på livsmedelsvarukorgen under senare tid. Plockar man bort dessa undergrupper är prisökningen betydligt lägre, exempelvis går den från 2,1 procent i årstakt till 1,2 procent i juli månad, vilket låg nära den underliggande inflationen på 0,9 procent. Det indikerar med andra ord att priserna på frukt och grönt ökat kraftigt, exempelvis var prisökningen på frukt över sju procent i juli. En längre tidsserie (jan 2004 – juli 2015) visar att frukt har haft nästan dubbelt så snabb prisökningstakt som genomsnittet för hela livsmedelskorgen (3,4 procent/månad jmf med 1,8 procent). Grönsaker har dock ökat

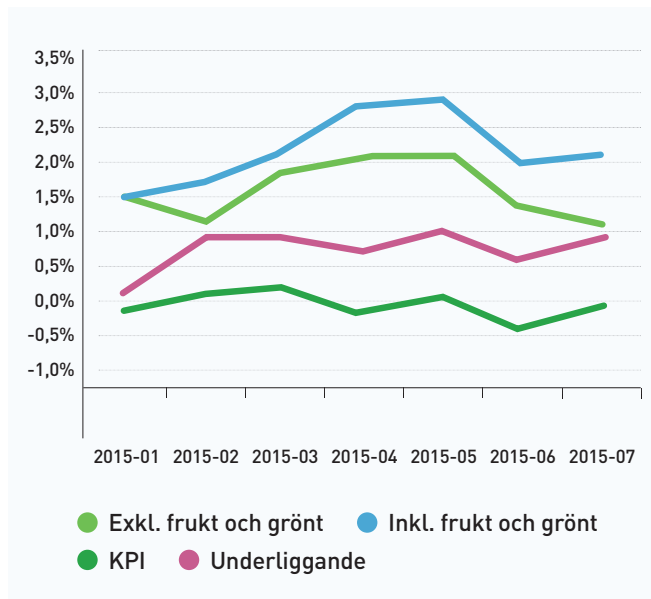
mindre i pris än livsmedelskorgens genomsnitt (0,88 procent/månad vs 1,8 procent).

VALUTAKURSER OCH MATPRISER

Riksbankens strategi med en negativ styrränta är bland annat att genom en fallande SEK importera en högre inflation. En korrelationsövning mellan SEK/USD och månadsdata över prisförändringar på livsmedel perioden 2014

BILD 4. LIVSMEDELSINFLATION 2015, INKL/EXKL FRUKT OCH GRÖNT

Källa: Livsmedelsföretagen

– juli 2015 visar på ett starkt kortsiktigt samband mellan SEK/USD och livsmedelsinflationen (koefficient 0,9). Motsvarande positiva samband finns däremot inte vad gäller SEK/EUR och livsmedelspriser, där blir istället sambandet negativt (koefficient -0,5). Förmodligen handlar det i båda fallen om rena tillfälligheter, då åtminstone en tioårig tidsserie visar på ett svagt samband SEK/USD samt SEK/EUR och livsmedelsinflationen, även om det ökar något med en eftersläpning på sex månader.

Att livsmedelspriser och SEK-kursförändringar under de senaste tio åren inte har haft någon stark koppling kan ha att göra med att dagligvarumarknaden till hälften består av import och till hälften av inhemsk produktion med ett ömsesidigt prissättningsförhållande leverantörerna emellan. Importagenturer kan inte utan hänsyn till den lokala konkurrensen ändra prissättningen baserat på enbart ändrad kronkurs. Ofta är man dessutom bundna av kontrakt som löper i tre till sex månader, varför SEK-rörelser aldrig syns momentant i butiksledet. Rent allmänt är prisförändringar (på allt annat än frukt, grönt och kaffe) i svensk dagligvaruhandel trögrörlig materia. Dagligvaruhandeln är inte en stillatigande pristagare, utan en stenhård förhandlare som svårligen släpper igenom annat än väldigt välmotiverade prisökningar.

LIVSMEDELSFÖRETAGENS KONJUNKTURBREV

Livsmedelsföretagens konjunkturbrev utkommer fyra gånger per år. Medverkande företag står för cirka 50 procent av branschens omsättning. Alla svar är viktade efter företagets omsättningsstorlek, om inte annat anges.

För frågor om konjunkturbrevet kontakta:
Carl Eckerdal, chefekonom
☎ 08-762 61 96 ✉ carl.eckerdal@li.se

LIVSMEDELSFÖRETAGEN

The Swedish Food Federation

Box 556 80, 102 15 Stockholm

☎ 08-762 65 00 ✉ info@livsmedelsforetagen.se